

Розділ III. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

DOI: 10.33766/2524-0323.95.130-140

УДК 342.95

Веселов М. Ю., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кривий Ріг - м. Маріуполь, Україна)

e-mail: veselovndl@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3963-2764>

Дубіна О. М., аспірант Одеського державного університету внутрішніх справ, адвокат (м. Одеса, Україна)

e-mail: Oleg.education@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3654-1920>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-ПСИХІАТРИЧНОЇ (ПСИХОЛОГІЧНОЇ) ЕКСПЕРТИЗИ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На сьогодні нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення не визначено порядок та підстави проведення судово-психіатричної експертизи, що стало причиною ініціювання певних змін та доповнень до вітчизняного законодавства (подання відповідних законопроектів до українського парламенту).

У статті представлено результати аналізу чинних норм і пропозицій до законодавства, визначено наявні проблеми, а також запропоновано авторські рекомендації задля усунення прогалини щодо проведення судово-психіатричної та психологічної експертизи в рамках адміністративного провадження.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративно-деліктне провадження, судово-психіатрична експертиза, психологічна експертиза, неосудність, неповнолітній.

Постановка проблеми. Процедури провадження у справах про адміністративні правопорушення порівняно з кримінальними є спрощеними, а перелік засобів для захисту особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, досить обмежений. Розгляд справ про адміністративні правопорушення часто формальний, а наявність протоколу чи постанови у справі про адміністративне правопорушення сприймається як беззаперечний доказ вини особи. Отже, деякі права осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності, на важливості яких наголошується в міжнародних документах, не передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [1]. Особливої специфіки ці проблеми правової регламентації набувають у правовідносинах щодо захисту

прав неповнолітніх, що притягаються до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень. Як наголошувалося нами в попередніх публікаціях, вирішення цієї проблеми виходить далеко за межі питання суто юридичної відповідальності. Ці правовідносини охоплюють низку аспектів, основними серед яких є застосування помірних дитячому віку заходів реагування з боку державних органів та місцевих громад, особливі порядки юрисдикційних проваджень, забезпечення прав таких дітей [2, с. 152].

Для встановлення стану загального розвитку неповнолітнього, рівня його розумової відсталості та з'ясування питання, чи міг він повністю усвідомлювати значення своїх дій і в якій мірі міг ними керувати, має проводитися експертиза спеціалістами в галузі дитячої та юнацької психології або зазначені питання можуть бути поставлені на вирішення експерта-психіатра [3, с. 15-16]. Але це питання, яке в деяких випадках має принципове значення, як і процедури та особливості проведення судово-психіатричної експертизи взагалі, в адміністративно-деліктному провадженні врегульовано не достатньо чітко.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення національного законодавства про адміністративну відповідальність є предметом постійної уваги з боку науковців-адміністративістів. Фундаментальні напрями для такого реформування закладалися в монографічних працях В. Авер'янова, О. Бандурки, Ю. Битяка, І. Голосніченка, Є. Додіна, Р. Калпозного, М. Карчевського, В. Колпакова, О. Кузьменко, Д. Лук'янця та багатьох інших поважних учених. Так у своєму дослідженні Д. Лук'янець наголошує, що реакція на відхилення від норми поведінки має на меті певним чином компенсувати відхилення або досягти іншої мети реагування, вона повинна бути адекватною самому відхиленню (що становить зміст одного з базових принципів нормативної моделі реакції) [4, с. 17]. Окремі аспекти проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративно-деліктному провадженні, зокрема у провадженнях за участю неповнолітніх, вивчали у своїх дослідженнях О. Горбач, Ю. Ковальчук, Я. Квітка, О. Чернецький, Є. Колосовський тощо. Наприклад, Ю. Ковальчук ще у 2007 році пропонував проводити психіатричний огляд неповнолітніх, за наявності підстав вважати, що в них наявний психічний розлад [5, с. 15].

Однак до сьогодні нормами КУпАП не визначено порядок та підстави проведення судово-психіатричної експертизи, що стало причиною ініціювання певних змін і доповнень до вітчизняного законодавства. Наприкінці 2017 року до Верховної Ради України було подано проект Закону України від 29.12.2017 р. № 7472 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні» (автор законодавчої ініціативи: В. Гройсман) – відкликано 29.08.2019 р. На сьогодні на розгляді українського парламенту знаходиться опрацьований варіант законопроекту з аналогічною назвою від 05.11.2020 р. № 4326 (ініціатор законопроекту: Д. Шмигаль) [6]. Зазначений документ у цілому містить чимало слушних та необхідних пропозицій щодо удосконалення адміністративно-деліктного законодавства, залишаючи при цьому питання, які потребують наукової уваги та законодавчого розв'язання.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є аналіз чинних норм і пропозицій до законодавства, напрацювання авторських рекомендацій задля усунення прогалини щодо проведення судово-психіатричної та психологічної експертизи в рамках адміністративного провадження.

Виклад основного матеріалу. З доповіді американського дитячого і підліткового психіатра Л. Шмідт випливає, що 20 % дітей та 10 % дорослих у світі страждають на психічні розлади. Причому, 30 % усіх нефатальних захворювань становлять психічні розлади. Щодо поширеності психічних розладів серед дітей та підлітків, то на молодь припадає 8,9 % випадків від загальної кількості осіб молодого віку у всьому світі. Симптоми половини психічних розладів починають проявлятися у віці до 14 років; у 75 % випадків уперше проявляється захворювання до 24 років; 50 % школярів віком 14 років і старше, унаслідок психічних захворювань, не закінчують навчальний рік. Поширеність психічних розладів серед молоді США коливається в межах 16-17 млн осіб, притому тільки 7,4 % із них звертаються до спеціалістів. Досить часто особи з вадами психічного здоров'я, які не отримують відповідної допомоги, мають схильність до скоєння протиправних дій. Наприклад, 66 % осіб молодого віку і 55 % дорослої чоловічої статі та 75 % осіб молодого віку і 73 % дорослої жіночої статі мають проблеми із законом [7, с. 5]. В Україні, за даними МОЗ (станом на 2015 рік), серед загальної кількості осіб із діагнозом психічного розладу нараховують до 22 % дітей і підлітків. Первинно діагностовані випадки розладів психіки та поведінки серед дітей віком до 17 років у 2007 р. становили близько 35 % від загальної захворюваності на психічні розлади [8]. На початок 2017 року 1,67 млн. жителів України перебували на обліку через розлади психіки та поведінки, у тому числі 695 тис. – унаслідок розладів, пов'язаних із вживанням алкоголю та наркотиків (або 3,9 відсотки населення). На кінець 2016 року в Україні понад 261 тис. хворих на психічні розлади мали групу інвалідності, з них 8,5 відсотка – діти віком 0-17 років [9].

Відповідно до чинної редакції статей 17 та 20 КУпАП, особа, яка була в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними, унаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану, не підлягає адміністративній відповідальності.

У проекті Закону від 05.11.2020 р. № 4326 міститься пропозиція доповнити КУпАП новою статтею 280-1, якою планується передбачити, що «у разі наявності достатніх даних про те, що особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, могла перебувати в стані неосудності під час вчинення протиправної дії чи бездіяльності орган (посадова особа), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, призначає судово-психіатричну експертизу за згодою або клопотанням особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, або її законного представника. У разі ненадання такої згоди протокол про адміністративне правопорушення разом із матеріалами справи для подальшого розгляду та прийняття рішення невідкладно, але не пізніше 24 годин, надсилається органом (посадовою особою) до суду. Притому, у разі необхідності за наявності достатніх підстав, суд (суддя) може призначити судово-психіатричну експертизу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності без її згоди» [6]. Такий крок є цілком виправданим та необхідним для удосконалення за-

хисту прав учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення, але в наведеній редакції зміст пропонованої норми не зовсім корелюється з чинними положеннями ст. 7-1 Закону України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ «Про судову експертизу» (у редакції від 03.07.2020 р.) та ст. 71 Закону України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (у редакції від 24.07.2020 р.). Справа в тому, що перелік органів (посадових осіб), у провадженні яких може перебувати справа про адміністративне правопорушення, доволі широкий: це посадові особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, наведені у ст. 255 КУпАП, а розглядати справи про адміністративні правопорушення – у статтях 218–244-22 КУпАП. Водночас перелік суб'єктів, які можуть призначати судово-психіатричну експертизу в законодавстві, є чітко визначеним. Наведені вище норми Законів України «Про судову експертизу» та «Основи законодавства України про охорону здоров'я» встановлюють підстави проведення судової експертизи, якими є відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування (запит службової особи підрозділу дізнання), або договір з експертом чи експертною установою, якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб (остання підстава властива для приватноправових відносин).

Крім того, положення законопроекту оминають увагою ті випадки, коли, згідно з вимогами ст. 258 КУпАП, протокол про адміністративне правопорушення не складається, а постанова у справі про адміністративне правопорушення виноситься на місці. Ігнорування таких ситуацій призведе до дискримінації тих осіб, які «де-факто» мають фактичні підстави («достатні дані») для проведення судово-психіатричної експертизи, але при цьому не мають підстав юридичних для реалізації зазначеної процедури, через відсутність альтернатив винесенню постанови у справі про адміністративне правопорушення на місці (це випадки притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 185-3 цього Кодексу, правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованих в автоматичному режимі, або порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису) – ч. 5 ст. 258 КУпАП), що ставить їх у гірше становище порівняно з тими особами, які скоїли інші адміністративні правопорушення. У таких випадках, з огляду на презумпцію психічного здоров'я, закріплену в ст. 3 Закону України від 22.02.2000 р. № 1489-ІІІ «Про психіатричну допомогу» (у редакції від 20.12.2018), уповноважена посадова особа має виносити постанову в передбачений законом спосіб, а право особи на проведення судово-психіатричної експертизи в провадженні у справах про адміністративні правопорушення може бути реалізовано лише в межах порядку оскарження такої постанови.

Ще одним питанням, на якому зосереджується увага в межах запропонованих змін, – це строки накладення адміністративного стягнення в разі призначення судово-психіатричної експертизи. За частинами 1 та 2 ст. 38 КУпАП, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення

правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення, відповідно до цього Кодексу, підвідомчі суду (судді). Якщо справи про адміністративні правопорушення, відповідно до цього Кодексу чи інших законів підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначені в частинах третій – шостій цієї статті.

Згідно з Порядком проведення судово-психіатричної експертизи, затвердженим Наказом МОЗ України від 08.05.2018 р. № 865 «Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи», строк проведення амбулаторної судово-психіатричної експертизи становить до 30 робочих днів з дати отримання всіх необхідних матеріалів. Залежно від ступеня складності експертизи й обсягу її об'єктів, поданих на дослідження, цей строк може бути продовжено з інформуванням органу (особи), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта) та за клопотанням якого (якої) експерт був залучений. Строк проведення стаціонарної судово-психіатричної експертизи становить до двох місяців, якщо коротший строк не встановлено ухвалою слідчого судді або суду. Після закінчення судово-психіатричної експертизи, упродовж не більше ніж 20 робочих днів, складається форма первинної облікової документації № 100/о «Висновок судово-психіатричного експерта». Таким чином, у разі призначення та проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні, за умови визнання особи осудною, вона може уникнути адміністративної відповідальності у зв'язку із закриттям справи про адміністративне правопорушення через закінчення на момент розгляду такої справи строків, передбачених статтею 38 КУпАП. З цього приводу автори проекту Закону пропонують доповнити ст. 38 КУпАП новою частиною такого змісту: *«У разі призначення судово-психіатричної експертизи адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше одного місяця з дня надходження висновку експерта щодо результатів її проведення»* [6]. Вважаємо, що в деяких випадках такий підхід може створити певний прецедент для навмисного затягування строків прийняття остаточного рішення у справі, наприклад, якщо призначення експертизи відбудеться наприкінці визначеного законодавством терміну. У такому разі, незалежно від результатів експертизи, строк провадження автоматично буде пролонговано ще на місяць. Імовірно, доцільніше буде передбачити в змінах до законодавства умову, за якою, у разі призначення судово-психіатричної експертизи у справі про адміністративне правопорушення, термін її проведення має не включатися до передбачених строків такого провадження.

Враховуючи викладене, пропонуємо наступні зміни та доповнення до КУпАП та інших законів України:

1) в Законі України від 25.02.1994 р. № 4038-XII «Про судову експертизу» (у редакції від 03.07.2020):

– статтю 7-1 доповнити частиною третьою наступного змісту:

«Підставою проведення судової експертизи або отримання висновку спеціаліста при з'ясуванні обставин вчинення адміністративного правопорушення є відповідне судове рі-

шення, а за згодою або клопотанням особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, або її законного представника – рішення органу (посадовою особою), уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення»;

2) у Законі України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (у редакції від 24.07.2020):

– частину першу статті 71 викласти в наступній редакції:

«Проведення судово-медичної і судово-психіатричної експертизи призначається особою, яка проводить дізнання, слідчим, прокурором, судом, а за згодою або клопотанням особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, або її законного представника – також органом (посадовою особою), уповноваженою розглядати справи про адміністративні правопорушення у порядку, встановленому законодавством, для вирішення питань, що потребують спеціальних знань у сфері судової медицини або судової психіатрії»;

3) у Кодексі України про адміністративні правопорушення:

– статтю 38 доповнити частиною восьмою наступного змісту:

«*строк проведення судово-психіатричної експертизи, призначеної в порядку ст. 280-1 цього Кодексу та оформлення відповідного висновку не включається у строки, передбачені цією статтею*»;

– статтю 258 доповнити частиною восьмою наступного змісту:

«У разі наявності достатніх даних про те, що особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, могла перебувати в стані неосудності під час вчинення протиправної дії чи бездіяльності, за яке цим Кодексом передбачається винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення на місці вчинення правопорушення, без складання протоколу про адміністративне правопорушення або постанови у справі про адміністративне правопорушення виноситься без участі особи, яка притягується до адміністративної відповідальності (у разі виявлення адміністративного правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованого за допомогою працюючих в автоматичному режимі спеціальних технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису), клопотання особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, або її законного представника про проведення судово-психіатричної експертизи може бути подано й розглянуто уповноваженим органом (посадовою особою) чи судом разом зі скаргами на постанову по справі про адміністративне правопорушення у порядку та в строки, визначені цим Кодексом».

Крім наведеного, у межах питання, що нами розглядається, необхідно звернути увагу на деякі особливості притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб (віком від 16 до 18 років). Слід нагадати, що усі скоєні зазначеною категорією осіб правопорушення підлягають розгляду лише судами. Відповідно до ст. 280 КУпАП, при розгляді справи про адміністративне правопорушення суд зобов'язаний з'ясувати таке: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Які «інші обставини можуть мати значення...» даний закон не

уточное. Для прикладу, під час досудового розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми, згідно зі ст. 485 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), необхідно також з'ясовувати стан здоров'я та рівень розвитку, інші соціально-психологічні риси особи, які необхідно враховувати при індивідуалізації відповідальності чи обранні заходу виховного характеру. За наявності даних про розумову відсталість неповнолітнього, не пов'язану з психічною хворобою, повинно бути також з'ясовано, чи міг він повністю усвідомлювати значення своїх дій і якою мірою міг керувати ними [10]. Зараз закон під час вирішення питання про притягнення неповнолітньої особи до адміністративної відповідальності називає лише два взаємовиключні критерії суб'єктивного складу: «осудна» чи «неосудна» (фактично ж в адміністративно-деліктній практиці цей аспект взагалі не з'ясовується). До уваги не беруться інші порубінні стани психіки дитини-делінквента. Знову ж пригадаємо, що в кримінальних провадженнях, крім судово-психіатричної (психолого-психіатричної) експертизи, для з'ясування рівня розвитку, інших соціально-психологічних рис особи неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого, які необхідно враховувати при призначенні покарання у обранні заходу виховного характеру, може бути призначена психологічна експертиза (ч. 2 ст. 486 КПК України). Як було зазначено на початку цієї статті, значний відсоток дітей в Україні мають певні проблеми з розумовими здібностями та психологічним дорослішанням через низку генетичних, екологічних та соціальних факторів, що, наприклад, заважає їм успішно виконувати програму здобуття загальної середньої освіти. Ці ж фактори можуть негативно впливати на усвідомлення такими особами протиправності своїх вчинків, особливо це стосується адміністративних правопорушень із формальним складом. Хоча за сукупністю медичних критеріїв, неповнолітній при цьому може бути визнаний осудним.

Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») наголошують, що в рамках кожної національної юрисдикції слід докласти зусиль для прийняття комплексу законів, правил і положень, які відносяться безпосередньо до неповнолітніх правопорушників та установам і органам, до функцій яких входить здійснення правосуддя щодо неповнолітніх і які покликані задовольняти різні потреби неповнолітніх правопорушників, захищаючи при тому їхні основні права. Система правосуддя щодо неповнолітніх (слід наголосити, що міжнародні стандарти не роблять будь-яких виключень залежно від виду провадження – прим. автор.) повинна бути спрямована в першу чергу на забезпечення благополуччя неповнолітнього і забезпечення того, щоб будь-які заходи впливу на неповнолітніх правопорушників були завжди співмірні як з особливостями особистості правопорушника, так і з обставинами правопорушення [11]. Навіть у правовідносинах, що виникають з приводу протиправної поведінки дитини, процедура та результат прийнятого рішення компетентним органом держави не повинні суперечити найкращим інтересам дитини, зокрема, враховувати її вік чи становище соціального оточення [12, с. 51]. З урахуванням зазначеного, можна зробити висновок, що виконання цих вимог слід

забезпечувати і в українському законодавстві про адміністративну відповідальність. Тож у контексті змін до законодавства щодо проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні, для з'ясування стану здоров'я та рівня розвитку, інших соціально-психологічних рис неповнолітньої особи, які необхідно враховувати при індивідуалізації адміністративної відповідальності чи обранні заходу(ів) впливу, що застосовуються до неповнолітніх відповідно до ст. 24-1 КУпАП, у пропозиціях доцільно передбачити можливість призначення і проведення також і психологічної експертизи.

Висновки. Отже, хотілося б зазначити, що питання проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні дійсно потребує нормативно-правового удосконалення. Підтримуючи в цілому більшість із пропозицій, окреслених у проєкті Закону України від 05.11.2020 р. № 4326 про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні, необхідно зауважити, що є певні положення, які вимагають доопрацювання та кореляції з нормами інших чинних законів України. Крім загальних підстав та порядку проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні, на наш погляд, поза належної уваги вітчизняного законодавця залишаються питання відповідного реагування держави до особи, яка вчинила протиправну дію, у разі закриття провадження в справі про адміністративне правопорушення через неосудність такої особи (наприклад, застосування передбачених законодавством заходів психіатричної допомоги). Потребують приведення до вимог міжнародних стандартів норми національного законодавства в частині з'ясування стану здоров'я та рівня розвитку, інших соціально-психологічних рис неповнолітньої особи, які необхідно враховувати при індивідуалізації адміністративної відповідальності чи обранні заходу(ів) впливу, що застосовуються до неповнолітніх правопорушників тощо.

Слід наголосити, що через встановлені обмеження до обсягів наукової статті розглянути за раз всі аспекти та наявні проблеми правової регламентації проведення судово-психіатричної (психологічної) експертизи в адміністративно-деліктному провадженні складно, що залишає для нас завдання для подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Використані джерела:

1. Про схвалення Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 р. № 1027-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-%D1%80#Text>. (дата звернення: 10.06.2021).
2. Veselov, M., Vitvitsky, S. (2021). Internet and Juvenile Prevention: A New Format of Prophylactic Activities with Children. *Advances in Economics, Business and Management Research: Proceedings of the International Conference on Economics, Law and Education Research (ELER 2021)*, Vol. 170, 152–157. DOI : <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.210320.027>.
3. Чернецький О. Л. Правове регулювання адміністративної відповідальності неповнолітніх в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харківський нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2008. 22 с.

4. Лук'янець Д. М. Розвиток інституту адміністративної відповідальності: концептуальні засади та проблеми правореалізації: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. НАНУ. Харків, 2007. 39 с.

5. Ковальчук Ю. І. Неповнолітній як суб'єкт адміністративної відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. НАНУ. Харків, 2007. 21 с.

6. Проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні від 05.11.2020 р. № 4326. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70351. (дата звернення: 11.06.2021).

7. Ільницька Т. Психічне здоров'я дітей та підлітків. *NeuroNews: психоневрологія та нейропсихіатрія*. 2016. № 8 (82). С. 5–9. URL : <https://neuronews.com.ua/ua/archive/2016/8%2882%29/pages-5-9/psihichne-zdorov-ya-ditey-ta-pidlitkiv#gsc.tab=0>. (дата звернення: 11.06.2021).

8. Молчанов Д. Охорона психічного здоров'я дітей і підлітків в Україні: час порозуміння та об'єднання зусиль. *HEALTH-UA.COM: Спеціалізований медичний портал*. Стаття за 27.03.2015. URL : <https://health-ua.com/article/16294-ohorona-psihchnogo-zdorovya-dtej-pdltkv-v-ukran-chas-porozumnyya-ta-obdnan>.

9. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1018-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text>. (дата звернення: 11.06.2021).

10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 14.05.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n38> 81. (дата звернення: 12.06.2021).

11. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»): Міжнародний документ, Правила ООН від 29.11.1985 р. Дата оновлення : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_211/conv#Text. (дата звернення: 12.06.2021).

12. Veselov, M. Administrative and legal ensure of "the best interests of the child" in the field of junior justice. *Public Administration and Law Review*. 2020. Issue 3. P. 49–56. DOI : <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2020-3-49>.

References:

1. Pro skhvalennya Natsional'noyi stratehiyi Reformuvannya systemy yustytysiyi vidnosno ditey na period do 2023 roku (2018). Rozporyadzhennya Kabinetu ministriv Ukrayiny № 1027-r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-%D1%80#Text>. [in Ukrainian].

2. Veselov, M., Vitvitsky, S. (2021). Internet and Juvenile Prevention: A New Format of Prophylactic Activities with Children. *Advances in Economics, Business and Management Research: Proceedings of the International Conference on Economics, Law and Education Research (ELER 2021)*, 170, 152–157. DOI : <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.210320.027>. [in English].

3. Chernetskyi, O. L. (2008). Pravove rehuliuвання administratyvnoi vidpovidalnosti nepovnoolitnikh v Ukraini. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

4. Luk'ianets, D. M. (2007). Rozvytok instytutu administratyvnoi vidpovidalnosti: kontseptualni zasady ta problemy pravorealizatsii. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

5. Kovalchuk, Yu. I. (2007). Nepovnoolitnii yak sub'iekt administratyvnoividpo vidalnosti. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

6. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrainy pro administrativni praporushennia shchodo provedennia sudovo-psykhiatrychnoi ekspertyzy v administrativnomu provadzhenni. (2020). November 5, 2020, № 4326. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zwb2/webproc4_1?pf3511=70351. [in Ukrainian].

7. Illytska, T. (2016). Psykhichne zdorov'ia ditei ta pidlitkv. *NeiroNews: psykhonevrolohiia ta neiropsykhiiatritia - NeuroNews: psychoneurology and neuropsychiatry*, 8 (82), 5–9. URL : <https://neuroneews.com.ua/ua/archive/2016/8%2882%29/pages-5-9/psykhichne-zdorov-ya-ditey-ta-pidlitkv#gsc.tab=0>. [in Ukrainian].

8. Molchanov, D. (2015). Okhoroza psykhichnoho zdorov'ia ditei i pidlitkv v Ukraini: chas porozuminnia ta ob'iednannia zusyl. *HEALTH-UA.COM: Specialized medical portal*. Article for March 27, 2015. URL : <https://health-ua.com/article/16294-okhoroza-psykhichnoho-zdorov-ya-ditei-i-pidlitkv-v-ukraini-chas-porozuminnia-ta-ob'iednannia-zusyl>. [in Ukrainian].

9. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku okhorozy psykhichnoho zdorov'ia v Ukraini na period do 2030 roku. (2017). Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1018-r. N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text>. [in Ukrainian].

10. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 4651-VI. (2012). N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n3881>. [in Ukrainian].

11. Rezoliutsiia Heneral'noyi Asambleyi OON № 40/33. (1985). Minimalni standartni pravyla Orhanizatsii Obiednanykh Natsii, shcho stосується відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Pekinski pravyla»). N. p. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/beijing_rules.shtml. [in Ukrainian].

12. Veselov, M. (2020). Administrative and legal ensure of "the best interests of the child" in the field of junior justice. *Public Administration and Law Review*, 3, 49–56. DOI : <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2020-3-49>. [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.06.2021

Веселов Н. Ю., доктор юридических наук, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін факультета № 2 Криворозкогского учебно-научного института Донецкого государственного университета внутренних дел (г. Кривой Рог - г. Мариуполь, Украина)
Дубина О. Н., аспирант Одесского государственного университета внутренних дел, адвокат (г. Одесса, Украина)

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ПРОВЕДЕНИЯ СУДЕБНО-ПСИХИАТРИЧЕСКОЙ (ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ) ЭКСПЕРТИЗЫ В АДМИНИСТРАТИВНО-ДЕЛИКТНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

На сегодня нормами Кодекса Украины об административных правонарушениях не определен порядок и основания проведения судебной-психиатрической экспертизы, что стало причиной инициирования определенных изменений и дополнений в отечественное законодательство (представление соответствующих законопроектов в украинский парламент).

В статье представлены результаты анализа действующих норм и предложений в законодательство, определены существующие проблемы, а также предложены авторские рекомендации для устранения имеющегося пробела о проведении судебной-психиатрической и психологической экспертизы в рамках административного производства.

Ключевые слова: административное правонарушение, административно-деликтное производство, судебно-психиатрическая экспертиза, психологическая экспертиза, невменяемость, несовершеннолетний.

Veselov M., Doctor of Science of Law, Associate Professor, Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of Donetsk State University of Internal Affairs (Kryvyi Rih - Mariupol, Ukraine)
Dubina O., Graduate Student Odessa State University Internal Affairs, Lawyer (Odessa, Ukraine)

LEGAL BASIS OF CONDUCTING FORENSIC-PSYCHIATRIC (PSYCHOLOGICAL) EXAMINATION IN ADMINISTRATIVE-DELICTUAL PROCEDURE

To date, the norms of the Code of Ukraine on Administrative Offenses do not define the procedure and grounds for forensic psychiatric examination, which led to the initiation of certain changes and additions to domestic legislation (submission of relevant bills to the Ukrainian parliament). This article presents the results of the analysis of current norms and proposals to the legislation, identifies existing problems, as well as offers author's recommendations to address the gap in conducting forensic psychiatric and psychological examinations in administrative proceedings. In particular, some proposals of the bill are not fully correlated with the current provisions of the Laws of Ukraine "On Forensic Science" and "Fundamentals of the legislation of Ukraine on health care". In addition, the provisions of the bill ignore those cases when, in accordance with the requirements of the law, the protocol on an administrative offense is not drawn up, and the decision in the case of an administrative offense is made at the scene of the offense. Another issue on which the article focuses is the timing of the imposition of an administrative penalty in the case of a forensic psychiatric examination. In addition to the above, within the subject of the study considered some features of bringing to administrative responsibility of minors (aged 16 to 18 years). It is emphasized that, in accordance with international standards, the juvenile justice system should be aimed at ensuring the well-being of the juvenile. In the context of changes to the legislation on forensic psychiatric examination in administrative proceedings, to determine the state of health and level of development, other socio-psychological traits of a minor, the expediency of creating a legal basis for psychological examination is justified.

Keywords: administrative offense, administrative-delictual procedure, forensic psychiatric examination, psychological examination, insanity, juvenile.